

Aktuální dotazy a odpovědi k novým místním poplatkům za komunální odpad

V souvislosti s novou odpadovou legislativou připravil odbor veřejné správy, dozoru a kontroly Ministerstva vnitra **pro oblast nových místních poplatků za komunální odpad přehled nejčastějších dotazů.**

Příslušné vzory obecně závazných vyhlášek vč. právního výkladu lze nalézt na následujícím odkazu: <https://www.mvcr.cz/odk2/clanek/metodicky-material-c-28-stav-k-1-1-2021.aspx>.

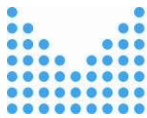
Úvodem je nutné připomenout, že Ministerstvo vnitra jakožto dozorový orgán vykonávající dozor nad vydáváním a obsahem obecně závazných vyhlášek obcí v samostatné působnosti může toliko konstatovat soulad či nesoulad obecně závazných vyhlášek se zákonem a případně uplatnit dozorová opatření předpokládaná v § 123 a násl. zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. **Samotná aplikace příslušných obecně závazných vyhlášek (tj. samotná správa poplatku) nespadá do působnosti Ministerstva vnitra;** v těchto případech se jedná o výkon přenesené působnosti a s případnými dotazy je nutné obrátit se na příslušný krajský úřad, který poskytuje obcím metodickou pomoc, případně na Ministerstvo financí jakožto gestora zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o místních poplatcích“), a zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „daňový řád“).

Obecně k novým poplatkům za odpady

Nová odpadová legislativa zavedla v zákoně o místních poplatcích (§ 10d a násl.) s účinností od 1. 1. 2021 dva nové místní poplatky za komunální odpad:

- **Poplatek za obecní systém odpadového hospodářství**
- **Poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci**

Zavedení příslušného poplatku je právem, nikoli povinností obce. Pokud se však obec rozhodne zavést poplatek za komunální odpad, **může pro své území zavést vždy pouze jeden z poplatků. Dle názoru Ministerstva vnitra nemůže obec jinou úhradu za odpad vybírat.**

Poplatky za komunální odpad jsou ročního charakteru, **tzn. že obec by jej měla zavést (případně měnit) výhradně s účinností k 1. 1.** Pokud obec obecně závaznou vyhláškou zavede (či změní) poplatek v průběhu roku, lze podle této obecně závazné vyhlášky postupovat až pro následující zdaňovací období (tj. od 1. 1. následujícího roku).¹

Zákon o místních poplatcích u příslušných poplatků stanovuje vždy maximální výši sazby, nicméně obec může takovou sazbu stanovit i s ohledem na celkové náklady odpadového hospodářství v obci; **z výnosu příslušného poplatku tak může obec pokrýt veškeré náklady na odpadové hospodářství (např. náklady na tříděný odpad, objemný odpad apod.).** Obec je limitována „pouze“ maximální výší zákonné sazby.

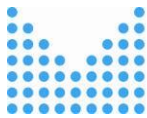
Poplatek za obecní systém odpadového hospodářství

- 1) *Může obec poskytnout osvobození či úlevu pouze jedné skupině poplatníků, tj. všem osobám přihlášeným v obci, nebo všem vlastníkům nemovité věci zahrnující byt, rodinný dům nebo stavbu pro rodinnou rekreaci, ve které není přihlášena žádná fyzická osoba? Může obec poskytnout osvobození či úlevu pouze „chatařům“ (vlastníkům nemovité věci zahrnující stavbu pro rodinnou rekreaci, ve které není přihlášena žádná fyzická osoba)?*

Nemůže. Důvodová zpráva k novele zákona o místních poplatcích, kterou byly příslušné poplatky za komunální odpad zavedeny, mimo jiné uvádí: *„Poplatek za obecní systém odpadového hospodářství je **poplatek za samotnou existenci systému nakládání s komunálním odpadem v obci. Tento poplatek vychází z principu, že ze systému má prospěch každá osoba, která je přihlášena v obci nebo vlastní na území obce nemovitou věc zahrnující byt, rodinný dům nebo stavbu pro rodinnou rekreaci, ve které není přihlášena žádná fyzická osoba (srov. důvodovou zprávu k § 10e vymezující poplatníka tohoto poplatku), a to zásadně stejnou měrou. Proto obec zavede tento poplatek v pevné výši s tím, že se platí samostatně z důvodu přihlášení a samostatně z důvodu vlastnictví každé jednotlivé nemovité věci, ve které není přihlášená žádná fyzická osoba.***“

Obec musí respektovat charakter poplatku a zákonodárcem stanovené základní parametry. V případě poplatku za obecní systém odpadového hospodářství tak nelze plošně stanovit různou výši sazby pro osoby v obci přihlášené a osoby vlastníci zde zákonem stanovenou nemovitou věc, v níž není přihlášena žádná

¹ Shora uvedený závěr dotýkající se aplikace obecně závazné vyhlášky vyplývá ze závěrů Ministerstva financí ze dne 9. dubna 2021, č. j. MF-8527/2021/3903-3, které si Ministerstvo vnitra v souvislosti s uvedenou problematikou vyžádalo. Správa poplatku, kterou obecní úřady vykonávají v rámci přenesené působnosti, spadá do gesce Ministerstva financí, tudíž se k ní Ministerstvo vnitra dále nevyjadřuje.

fyzická osoba, a to ani prostřednictvím osvobození či úlev; ze stejných důvodů nelze ani stanovit různou sazbu poplatku pro „podskupiny“ těchto poplatníků (tj. např. pro osoby vlastníci nemovitou věc zahrnující stavbu pro rodinnou rekreaci, ve které není přihlášena žádná fyzická osoba). **V opačném případě obec nepřipustně zasahuje do základního parametru poplatku**, což lze pak chápat jako zneužití zákonem stanovené působnosti obce ve smyslu třetího kroku tzv. „testu čtyř kroků“, definovaného nálezem Ústavního soudu ze dne ze dne 22. března 2005, sp. zn. Pl.ÚS 63/04, a to cestou sledování účelu, který není zákonem aprobován.

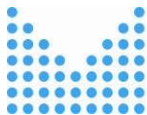
Z výše uvedeného tedy vyplývá, že obec nemůže bez dalšího stanovit různou sazbu poplatku pro celé kategorie (podkategorie) poplatníků. Jako nepřipustné je nutné považovat např. poskytnutí úlevy od poplatku všem osobám přihlášeným v obci. Takto stanovenou úlevou totiž dochází k zásadní (nepřipustné) změně konstrukce poplatku.

2) *Může obec poskytnout osvobození od poplatku cizincům z důvodu potencionální nevymahatelnosti poplatku?*

Nemůže. Předmětné osvobození/úleva nemůže být odůvodněno náročností správy poplatku, případně neefektivním vymáháním poplatku. Samotná správa poplatku, resp. vyhledávací činnost, nemusí být v souladu se základními zásadami správy daní vykonávána v takovém rozsahu, aby se stávala neefektivní a nevhodnou. Otázku vymáhání daňového (poplatkového) nedoplatku pak komplexně upravuje daňový řád, který rovněž pamatuje i na případy „neefektivního“ vymáhání – viz § 158 daňového řádu. Plošné osvobození celé skupiny poplatníků z důvodu (potencionálních) nákladů obce při vymáhání nedoplatku tak nelze považovat za akceptovatelné. Pokud obec shledá, že by se v konkrétním případě jednalo o neefektivní či neúčelné vymáhání, může postupovat podle výše uvedených ustanovení daňového řádu.

3) *Může obec osvobození (úlevu) od poplatku vázat pouze na trvalý pobyt v obci?*

Nemůže. „Zvýhodněnou“ skupinou by v daném případě byly pouze osoby s trvalým pobytem v obci, což budou zpravidla pouze občané České republiky. **Příslušné osvobození (úleva) by se tak nevztahovala na občany Evropské unie; jednalo by se tak o nepřipustné rozdílné zacházení.** Osvobození (úleva) by se tak mělo vázat obecně na všechny osoby přihlášené v obci (§ 16c zákona o místních poplatcích).

Poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci

- 1) *Pokud obec v obecně závazné vyhlášce nevyužije možnosti určit minimální základ dílčího poplatku, bude to znamenat nemožnost vyžadovat poplatek za komunální odpad od poplatníků, z titulu vlastnictví nemovitosti, ve které nemá žádná fyzická osoba bydliště?*

Pokud obec v obecně závazné vyhlášce nestanoví minimální základ dílčího poplatku a vlastník příslušné nemovité věci, ve které nemá bydliště žádná fyzická osoba, si u obce neobjedná žádnou kapacitu soustředovacích prostředků, tak nebude poplatek platit (to plyne již ze samotné konstrukce poplatku – zachycení skutečné produkce odpadu).

K problematice minimálního dílčího základu odkazujeme též na stanovisko Ministerstva financí, viz <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/metodiky/2021/stanovisko-ministerstva-financi-k-minima-41246>.

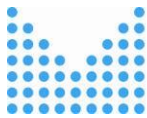
- 2) *Může obec stanovit minimální dílčí základ poplatku diferencovaně pro poplatníky bydlící v typově různých nemovitých věcech?*

Nemůže. Zákon o místních poplatcích neumožňuje zavést minimální dílčí základ diferencovaně pro poplatníky bydlící v typově různých nemovitých věcech. Pokud se obec rozhodne stanovit v obecně závazné vyhlášce minimální základ, musí se týkat všech případů.

A) Poplatek s dílčím základem dle objednané kapacity shromažďovacích prostředků

Na úvod je nutné uvést, že je to primárně obec, která stanovuje svůj obecní systém; stanovuje příslušné objemy sběrných nádob, frekvence svozu apod. Pokud si však obec zvolí poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci se **základem poplatku v podobě kapacity soustředovacích prostředků, je tato relativní volnost poněkud „omezená“.** **Poplatek vychází z principu, že platím tolik, kolik vyprodukuji. Z toho důvodu by obec měla nabízet určitou možnost variant svozů a příslušných shromažďovacích prostředků.**

Pokud obec zavede minimální dílčí základ, měl by její systém odpadového hospodářství reálně umožňovat plátcí (poplatníkovi) využití takovéto varianty; při stanovení minimálního dílčího základu 60 l by tak měl mít plátcé (poplatník) možnost využít i variantu svozu 60 l na měsíc (např. formou pytlového sběru).

V případě, že obec nebude schopna nabídnout různou kapacitu soustředovacích prostředků ani variabilitu ve svozu směsného komunálního odpadu, a přesto by zavedla místní poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci s dílčím základem poplatku dle objednané kapacity soustředovacích prostředků, **nebude naplněn základní princip tohoto poplatku, neboť nebude zohledněna skutečná produkce odpadu. Obec musí řádně zvážit své možnosti, a na základě tohoto kritéria se rozhodnout pro zavedení toho kterého místního poplatku za komunální odpad.**

S výše uvedeným souvisí i otázka změny objednaných soustředovacích prostředků. Pokud by obec vůbec nepřipustila změnu objednané kapacity, opět by tím mohlo docházet k narušení příslušného principu poplatku – platím tolik, kolik produkuji. **Obec by tak měla umožňovat změnu objednané kapacity, a to měsíčně, neboť poplatek počítá s měsíčními dílčími obdobími.**

V případě zbylých dvou základů poplatku (objem a hmotnost odpadu), případně „paušálního“ poplatku za obecní systém není rozhodující, jaké shromažďovací prostředky a frekvence svozu obec stanoví, neboť zde není přímá návaznost na výši poplatku.

1) *Může obec stanovit sazbu poplatku v návaznosti na frekvenci svozu a obsah sběrných nádob?*

Nemůže. Příslušný poplatek má zachycovat reálnou produkci odpad. Není proto rozhodné, kolik svozů je v dílčím zdaňovacím období provedeno či jaký je obsah sběrných nádob. Rozhodná je až celková kapacita objednaných soustředovacích prostředků na poplatkové období. *Problém rozdílné sazby za různé nádoby*

2) *Může obec stanovit splatnost poplatku během roku?*

Ministerstvo financí, které je gestorem zákona o místních poplatcích a daňového řádu, připouští stanovení splatnosti i během kalendářního roku². Stanovení splatnosti u poplatku s dílčím základem dle kapacity shromažďovacích prostředků tak nebude přímo v rozporu se zákonem, **nicméně takovýto postup nelze doporučit.**

Poplatkovým obdobím je kalendářní rok, teprve po uplynutí poplatkového období je najisto postaveno, jaká je celková výše poplatkové povinnosti plátce poplatku, resp. jednotlivých poplatníků. V průběhu roku může zcela běžně docházet

² Stanovisko je dostupné na webových stránkách Ministerstva financí:

<https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/dane/mistni-spravni-a-soudni-poplatky/odpovedi-na-dotazy/2021/mp-07-2021-poplatky-za-komunalni-odpad-s-42200>

ke změnám objednané kapacity shromažďovacích prostředků a též ke změnám počtu poplatníků v domě. **Při stanovení splatnosti v průběhu roku tak mohou vznikat významné aplikační potíže.**

Aby se obec vyhnula aplikačním potížím, měla by být splatnost stanovena až po uplynutí příslušného kalendářního roku. Rovněž není vyloučeno, aby obec stanovila splatnost pro „část poplatku“ za ta dílčí období, která již uplynula, a lze tedy najisto určit výši poplatkové povinnosti, která poplatkovým subjektům vznikla. Lze tudíž například stanovit splatnost pro „první část poplatku“ za dílčí období od 1. ledna do 30. června, a to do 15. července příslušného kalendářního roku, a „druhé části poplatku“ za dílčí období od 1. července do 31. prosince, a to do 15. ledna následujícího kalendářního roku.

B) Poplatek s dílčím základem dle hmotnosti či objemu odpadu

Může obec v obecně závazné vyhlášce stanovit, že platební výměry jsou vydávány za část poplatkového období, např. vždy po uplynutí příslušného kalendářního čtvrtletí?

Nemůže. Platební výměr lze vydat až po ukončení celého poplatkového období (tj. až následující kalendářní rok); zákon neumožňuje vydávat platební výměry v průběhu roku (buď i jen za část roku), ani neumožňuje vybírat poplatek formou záloh.

Zpracoval: Odbor veřejné správy, dozoru a kontroly
V Praze dne 29. června 2021